

РЕЦЕНЗИЯ

От: *Доц. д-р Ася Димитрова Панджерова*
Университет за национално и световно стопанство – София
„Икономика и управление (управление на проекти в туризма)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *„Икономика и управление (туризъм)“* в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3168/11.12.2019 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Стела Цанкова Димитрова*
Тема на дисертационния труд: *„Събитията като фактор за преодоляване на сезонността в туризма“*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Икономика на туризма“* при *факултет „Икономика на инфраструктурата“* на УНСС по *научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“*, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 391/11.03.2015 г. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 24.02.2015 г. – 24.02.2018 г., след което е трансформирано в *задочна* форма до защитата на дисертационния труд.

Стела Димитрова завършва висшето си образование в Университет за Национално и Световно Стопанство – гр. София през 2013 г. в специалност *„Икономика на туризма“*. Една година по-късно, придобива

ОКС „Магистър“, специалност „Международен туризъм“ в същия университет, след отлично защитена дипломна работа на тема „Състояние и ефективност на културния туризъм“.

Целият професионален път на докторант Стела Димитрова е свързан с туристическата индустрия, в частност хотелиерската дейност. Неговото начало е през 2012 г., когато дисертантът взема участие в стажантска програма в САЩ. Една година по-късно, започва работа в България като администратор. От 2014 г. до 2018 г. заема длъжността „Рецепционист“ в Интерхотел Гранд Хотел София АД, част от световната хотелиерска верига Radisson Blu Grand Hotel. Благодарение на добрата ѝ работа в екип и отличните ѝ комуникационни умения, през 2018 г. става „Мениджър обслужване на клиенти“ в същия хотел. От края на 2019 г. е „Заместник Фронт Офис Мениджър“ в новооткриващия се петзвезден хотел Hyatt Regency Sofia. В своето професионално развитие Стела Димитрова натрупва достатъчно опит във високите стандарти на работа и персонализираното обслужване в хотелиерската дейност, в т.ч. финансовото управление на хотелиерското предприятие. Владее свободно английски и основно руски език.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в **обем** от 213 страници. Състои се от списък на таблиците и фигурите (3 стр.), увод (6 стр.), изложение в три глави (186 стр.), заключение (4 стр.), списък на използваните литературни източници (12 стр.) и 2 приложения (4 стр.). **Структурата** на дисертационния труд се характеризира с последователност и логичност в изложението. Съществува приблизителен баланс в обема на трите глави, както и между отделните параграфи. **Използваната литература** включва общо 174 заглавия на кирилица, латиница и интернет източници. Чрез нея е подпомогнат задълбочения критичен анализ на научния труд, изясняването на теоретичните постановки и понятийния апарат, особено в първа глава. Литературните източници са актуални и отразяват съвременните въпроси по изследваната проблематика. Използвани са добросъвестно и коректно от докторанта, което е дало възможност да се открие личния му принос.

В увода са открити и обосновани **актуалността и значимостта** на темата на дисертационния труд, които се изразяват в използването на положителните ефекти на събитията, провеждащи се в туристическите дестинации, с цел по-добро възприемане на туристическите региони, подобряване на инфраструктурата им, привличане на общественото внимание и като цяло развитие на бизнеса и търговията. Много добре е обоснован **изборът на темата на дисертационния труд**, във връзка с възможностите за стратегическо организиране на събития в българските планински райони извън активния туристически сезон.

Обектът и предметът на изследването са правилно дефинирани. Обект на изследване са събитията като възможност за приложение на туризма под формата на специализиран събитиен туризъм, а предметът – възможностите на туристическите събития за преодоляване на сезонността в зимните туристически дестинации. В дисертационния труд е заложена **тезата**, че целенасоченото планиране и организиране на търсени от потребителите туристически събития в зимните туристически дестинации, е предпоставка за удължаване на туристическия сезон. Формулираната теза се доказва изцяло аргументирано в изложението чрез проверката на двете **хипотези**. **Целта** на дисертационния труд е ясно дефинирана и е насочена към определяне ролята и значението на събитията и събитийния туризъм в развитието на дестинациите и по какъв начин организирането им може да спомогне за преодоляването на сезонността в туризма. За постигането на целта, докторантът структурира пет основни **задачи**, които считаме за напълно постигнати чрез представения докторантски труд.

За реализирането на целите на разработката са използвани **изследователски подходи и методи**, включващи прилагането на системния подход, експертния анализ, контент анализа, методите на познанието и наблюдението, експертния метод, анкетното проучване, сравнителния анализ и дескриптивни и статистически методи. Добре са систематизирани **източниците на вторична информация**. Направени са и основни **ограничения** за разработката. Очертани са **проблемите**, които докторантът е срещнал при разработването на дисертационния си труд. Посочени са по групи **източниците на информационно осигуряване** на изследването, което демонстрира високата осведоменост на дисертанта по

проблематиката, разглеждана в дисертационния труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Съдържанието на труда дава основание да се посочи, че структурата, върху която той е изграден, позволява да се приложи последователен и логически обоснован изследователски подход. В композиционно отношение, всяка една от частите на дисертацията е самостоятелна и завършена, което дава възможност да се проследи цялостната проблематика. Приемаме, че са постигнати следните основни **научни и научно-приложни резултати**, пряко свързани с темата на дисертационния труд:

➤ В **първа глава** на дисертационния труд са изяснени теоретичните аспекти на събитията и събитийния туризъм. Разгледани са същността, особеностите и приложението на събитията. Проучено е въздействието им върху приемащата дестинация и са систематизирани класификациите на типовете събития. Представени са детерминантите на икономическите ползи от организирането им, като са обобщени последиците от тяхното проявление и управление. Добре са тълкувани всички основни термини, използвани в изследването – събитие, събитийен туризъм, събитийен мениджмънт и др., като са анализирани дефинициите за тях на различни изтъкнати български и чуждестранни автори. Анализът на теоретичните постановки е допълнен с авторова дефиниция за събития, подходящи изводи и обобщения, в които ясно се откроява позицията на автора. В направената класификация на събитията са обхванати позначимите критерии за тяхното групиране. Подробно са разгледани отличителните характеристики на всяка една категория. Очертаните положителни и отрицателни въздействия на събитията извеждат потенциални ползи, които се явяват от съществено значение за посещаваната дестинация.

➤ Във **втора глава** на дисертационния труд са представени особеностите на сезонността в туризма. Особено внимание е обърнато на въздействията ѝ върху туристическия сектор. Открити са проявленията на сезонността при избрани видове туризъм и ключовите фактори при определянето на начините за преодоляването ѝ. Предложени са мерки и стратегии за удължаване на туристическия сезон. Особеностите на

сезонността в туризма са разгледани подробно посредством представените модели на сезонност. Изследвано е действието на различни фактори, свързани с туристическите ресурси, водещи до проявлението на сезонността в туризма. Поставеният акцент върху отрицателното ѝ въздействие е проучено от гледна точка на икономическите, социалните, културните и екологичните аспекти. Акцент във втора глава на дисертационния труд е поставен върху адаптираните от автора подходи за удължаване на туристическия сезон.

➤ Практическата приложимост на разгледаните теоретични постановки в първа и втора глава на дисертационния труд са илюстрирани в казус от българската практика в **трета глава** на дисертационния труд. Той обхваща оценка на събитията, като фактор за преодоляване на сезонността в туризма. Направеният анализ на зимните курорти в България опосредства анализа на инструментите за преодоляване на сезонността. На база на получените резултати от проучването са направени подходящи изводи и препоръки за преодоляване на сезонността в зимните туристически комплекси. Проведено е интервю с експерти на базата на метода на структурираното интервю и анкета с туристите в зимните ни курорти на основата на метода на анкетното проучване. За анализ на получените данни е използван статистическия пакет SPSS. Изследваната статистическа извадка е достатъчно репрезентативна за получаването на релевантни резултати от изследването.

Гореизложеното ми позволява да твърдя, че постигнатите резултати от представения дисертационния труд дават отговор на въпросите за същността на събитията и тяхното проявление като основен инструмент за преодоляване на сезонността в туризма. Налице са авторови констатации и анализи, които придават на разработката научен и научно-приложен характер.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По наше мнение, в дисертацията се открояват следните **научни и научно-приложни приноси**:

➤ Приложен е подход за изясняване на същността и характерните особености на събитията и сезонността в туризма, базиран на взаимовръзката между тях. Този подход позволява правилното

систематизиране на теоретичните постановки за влиянието на събитийния туризъм върху сезонността в туризма.

➤ На базата на използваните литературни източници е направена авторска дефиниция на понятието събитие.

➤ Изследвани са въздействията на събитията върху приемащата дестинация посредством обобщаването на подходите за тяхната оценка.

➤ Анализирани са отрицателните и положителните въздействия на сезонността в туризма.

➤ Разгледаните теоретични постановки са верифицирани в казус от българската туристическа практика, чрез използване на метода на полуструктурираните интервюта.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Стела Цанкова Димитрова е представила **12 научни публикации**, свързани с тематиката на дисертационния труд, от които 1 монография в съавторство с научния ѝ ръководител, 4 научни статии и 7 научни доклада, изнесени на национални и международни научни форуми. Всички научни трудове са публикувани в **авторитетни** национални и международни издания и отразяват постигнатите научни и научно-приложни резултати от дисертанта. Те доказват, че е налице **задълбочено изследване** на проблемите, третиращи събитията и събитийния туризъм като фактор за преодоляване на сезонността в туризма.

6. Оценка на автореферата

Представеният **автореферат** е в обем от 53 страници. В него са разкрити най-значимите моменти от дисертационния труд, които отразяват съдържанието му. Съставен е от 6 части, всяка от която кореспондира с главите на дисертационния труд. Посочените научни приноси са коректно формулирани. Авторефератът **улеснява** четенето и лесното възприемане на съдържанието на дисертационния труд. Поместената **декларация за оригиналност** потвърждава, че дисертацията е **изцяло авторски продукт** и че при нейното разработване не са нарушени авторските права на чужди публикации и разработки.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Отчитайки достойнствата на представения дисертационен труд, нямам съществени критични бележки към докторант Стела Димитрова. Препоръчвам ѝ в бъдеще да продължи своето изследване, като проучи допълнително влиянието на сезонността в туризма в летните туристически курорти не само в България, но и в други европейски дестинации.

С цел достойна защита, предлагам на вниманието на дисертанта два въпроса:

1. Запознат ли е дисертантът кои събития, които се провеждат в страната ни, генерират най-много приходи в сектора и ръст на туристи през последната година?
2. По какъв начин събитийният туризъм влияе върху устойчивото развитие на общностите?

8. Заключение

Разработеният дисертационен труд от Стела Цанкова Димитрова отговаря по съдържание, обем и структура на изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, регламентирани в Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение. С убеденост давам **положителна оценка** за дисертационния труд, автореферата и представените публикации на дисертанта. Считаю, че постигнатите резултати имат характер на **научно-приложни приноси** за теорията и практиката на събитийния туризъм. Препоръчвам на Уважаемите членове на научното жури да **присъдят образователната и научна степен „доктор“** на **Стела Цанкова Димитрова** – докторант в задочна форма на обучение в катедра „Икономика на туризма“ към факултет „Икономика на инфраструктурата“ при Университета за национално и световно стопанство – гр. София.

17.01.2020 г.
София

Подпис: .....
(доц. д-р Ася Панджерова)